

Smysluplné propojení společenskovedního výzkumu s technologickým rozvojem

„Jaké dopady bude mít stárnutí populace na dostupnost vybraných zdravotních služeb?“ „Jaké etické aspekty je zapotřebí zohlednit při budoucím zavádění autonomního řízení aut?“ „Jak zkvalitnit systémy a procesy povolování nové výstavby v Praze?“ Tohle jsou tři různé příklady otázek, na které budou řešitelé hledat odpovědi v projektech podpořených Technologickou agenturou ČR (TA ČR) v rámci programu ÉTA. Jednalo se o první kolo veřejné soutěže tohoto nového programu, v rámci kterého bylo nakonec podpořeno 94 projektů v celkovém objemu podpory 467,5 mil. Kč.

O významu humanitních a společenských věd pro společnost se často vedou vášnivé diskuse. Objevují se i názory zpochybňující veřejnou podporu výzkumu v této oblasti. „A právě program ÉTA se s těmito negativními názory neidentifikuje a cílí na podporu výzkumu ve společenských a humanitních vědách, který má jasný aplikační potenciál v praxi. Navíc se program snaží ukázat synergie a podpořit propojení výzkumu ve společenských vědách s technikou“, vysvětluje leitmotiv programu Martin Duda, člen předsednictva TA ČR.

ÉTA je zaměřena na pokrytí klíčových výzev 21. století, jednu velkou skupinu projektů proto tvoří ty, jež jsou zaměřeny na téma „udržitelnost a životní prostředí“, další větší skupina je orientována do oblasti „digitalizace, virtuální reality a umělá inteligence“. Důležitým tématem je zvyšování kvality života dětí i stárnoucí populace, dále jsou rovněž rozvíjena témata z oblasti kreativní ekonomiky - audiovizuálního průmyslu, interpretace a vizualizace velkých dat v umělecké praxi či rozvoje kulturních institucí skrze poznání svého publika. „Významnou součástí priorit programu je podpora takových projektů, které řeší společenské či například etické dopady technologických změn, ať již ty přicházejí pod hlavičkou Průmyslu 4.0 či v jiných oblastech,“ dodává Petr Očko, předseda Technologické agentury ČR.

V programu ÉTA je také poprvé uplatněn princip tzv. aplikačního garanta, to znamená, že u každého předkládaného projektu muselo být doloženo vyjádření organizace, která je připravena úspěšný výsledek budoucího výzkumu převzít, a také popsat, jaké jsou důvody tohoto zájmu o tento výsledek. TA ČR chce tímto ještě více posílit aplikovatelnost výzkumu v praxi. Mezi aplikačními garanty se tak objevila některá ministerstva, města, ale také řada veřejných (muzeum, filharmonie) i soukromých organizací či podniků.

Za dobrý znak nastavení programu lze rovněž označit skutečnost, že mezi úspěšnými uchazeči jsou jak veřejné vysoké školy spíše humanitního zaměření – Karlova univerzita jako neúspěšnější žadatel -, tak technických škol v čele s Českým vysokým učením technických. Celková úspěšnost podaných projektů dosáhla 32,4 %. Další veřejná soutěž programu ÉTA je naplánována na letošní květen.

Program ÉTA definuje a umožňuje řešit přes 30 oblastí výzev a příležitostí 21. stol. Zaměření navrhovaných projektů nabízela pestrou škálu. Zde je malá ochutnávka projektů, které obstály ve veřejné soutěži programu ÉTA:

Rozvoj bezpilotních technologií a jejich společenská percepce: analýza příležitostí a minimalizace rizik

Nárůst významu dronů v budoucnosti se jeví jako nevyhnutelný. Bohužel v této souvislosti nelze vyloučit zneužití těchto bezpilotních technologií v aktivitách ohrožujících lidskou společnost, včetně teroristických útoků. Problematika tohoto zneužití zatím v českém prostředí nebyla nikterak analyzována. V rámci technické části projektu proto bude posouzen možný vývoj v této oblasti, přičemž následovat bude vytvoření profilů útoků a útočníků, u nichž lze předpokládat využití bezpilotních prostředků. Projektový tým využije statistické a další nástroje k vyhodnocení pravděpodobnosti útoku a ekonomickou efektivitu případných protiopatření. Hlavním aplikovaným výstupem projektu bude softwarový systém pro modelování a simulaci útoků, který tak nabídne uživatelům z řad veřejné sféry nástroj k minimalizaci těchto hrozeb.

Podmínky a zdroje pro udržitelný rozvoj kvality pracovního života v ČR v éře nastupující průmyslové revoluce

Otázky týkající se pracovního života v naší zemi v nové éře průmyslu 4.0 rezonují napříč všemi spektry. Výstupem projektu budou modely a nástroje, které poskytnou uživatelům na různých úrovních základ pro efektivní řízení a ovlivňování kvality pracovního života v ČR.

Kontakt: Marcel Kraus, E: kraus@tacr.cz, T: 730 520 072